

Til: Instituttstyret

Fra: Instituttleder

Sakstype: D-sak

Møtesaksnr.: D-sak D

Møtenr.

Møtedato: 07.10.2015

Notatdato: 1.10.2015

Arkivsaksnr.:

Saksbehandler: Tor Egil Førland

Institusjonsforankret strategisk prosjekt om annen verdenskrigs historie i Norge

I statsbudsjettet for 2015 lå det i Forsvarsdepartementets budsjett, i anledning at det er 70 år siden frigjøringen i 1945, en bevilgning på 20 millioner kr over fem år til "et professorat om 2. verdenskrig for å holde oppe og videreutvikle kunnskapen om denne særegne og sentrale delen av nasjonens historie". Under behandlingen av statsbudsjettet mente Utenriks- og forsvarskomiteen at "dette professoratet bør opprettes på Universitetet i Oslo slik at det kan innlemmes i sentrale fagmiljøer på dette feltet."

Instituttleder informerte styret om professoratet og om spørsmål om lokalisering og tematisk innretning under Eventuelt 24.10.2014 og 10.12.2014. Styret var ved begge anledninger urolig for utsiktene til at IAKH skulle bli sittende med ansvar for en permanent stilling finansiert – om enn rikelig – i bare fem år. Styret uttrykte dessuten motvilje mot utsiktene til at instituttet skulle bli tildelt en stilling der ikke bare tematikk, men også innretning, perspektiver og langt på vei konklusjonene bestemmes av myndighetene på forhånd. Styret er våren 2015 blitt informert om utviklingen gjennom orienteringssaker.

Historikere og ledelsen ved Universitetet i Tromsø mente at verdenskrigsprofessoratet burde legges til UiT for å rette opp Oslo-baserte norske krigshistorikerers neglisjering av Nord-Norge. Regjeringen ble våren 2015 utfordret på lokaliseringen gjennom en interpellasjon i Stortinget og gjennom et forslag fra Ap og SV om å opprette et verdenskrigsprofessorat ved UiT. Forslaget ble nedstemt, men debatten viste at lokaliseringsspørsmålet var politisk svært betent.

Regjeringen besluttet i denne situasjonen å overlate lokaliseringsbeslutningen til Norges forskningsråd. NFR kan imidlertid ikke opprette professorater. I stedet valgte Forskningsrådet å utlyse midlene – 19,6 millioner kr over fem år – som et Institusjonsforankret strategisk prosjekt (ISP). I utlysningen, som kom i slutten av juni med søknadsfrist 14. oktober, heter det: "De utlyste midlene skal bidra til en langsiktig videreutvikling av kunnskapen om annen verdenskrig i Norge. [...] Satsingen skal bidra til forskning på og formidling av bredden av de norske krigserfaringene, herunder krigen i Nord-Norge." Det heter videre at det "er en forutsetning at prosjektene det søkes støtte til, bygger opp under det strategiske arbeidet for utvikling av forskningen ved institusjonene. Det forventes at søknadene også inneholder planer for undervisning og formidling om annen verdenskrigs historie i Norge."

Etter instituttleders vurdering utgjør ISP-forpliktelsene ikke mindre binding enn den instituttstyret var så skeptisk til ved det opprinnelige professoratet. I sin beskrivelse av forskningstemaet – "annen verdenskrigs historie i Norge", "bredden av de norske krigserfaringene, herunder krigen i Nord-Norge" – er utlysningsteksten rent nasjonalt orientert, slik styret også har uttrykt skepsis til.

I forståelse med dekanen har instituttleder meddelt rektor og potensielle samarbeidspartnere (HL-senteret) at IAKH ikke vil søke på ISP-midlene. Etter dette har UiOs Senter for menneskerettigheter (SMR) startet et søknadsarbeid, og har undersøkt om historikere ved IAKH kan og vil delta i et SMR-ledet prosjekt og om IAKH har strategiske verdenskrigsplaner utover prosjektperioden. Instituttleders holdning til dette er som følger: IAKHs vitenskapelige ansatte skal, innenfor rammen av stillingen de er ansatt i, være fri til å forfølge sine forskningsinteresser i sin forskningstid. Dersom vitenskapelige ansatte ved instituttet vil benytte sin forskningsfrihet til å forske på andre verdenskrig i Norge i samarbeid med kolleger ved SMR eller HL-senteret, er de velkomne til det. IAKH er innstilt på å si ja til frikjøp av våre ansatte i bestemte perioder så fremt det ikke får store negative følger for undervisningen ved instituttet. Instituttet har imidlertid ingen strategiske eller andre planer på verdenskrigsområdet, og kan følgelig ikke forplikte seg til noe samarbeid utover prosjektperioden.

Søknadsfristen for ISP-utlysningen er som nevnt 14. oktober. Dersom styret vil ha en strategisk satsing på andre verdenskrigs historie i Norge ved IAKH, og ønsker at instituttet går inn i søknadsarbeidet med en sterkere og mer langsiktig forpliktelse enn instituttleder åpner for, er det med andre ord fortsatt tid til en kursendring.